

به نام خداوند جان و خرد

پاسخ تشریحی سؤالات رشته‌ی زبان، درس ادبیات فارسی نظام جدید

- ۱- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. در گزینه‌های دیگر، کلماتی که نادرست معنی شده‌اند عبارتند از: (باران، شایسته، فرو ریختن)
- ۲- پاسخ گزینه ۲ می‌باشد. در گزینه‌های دیگر، کلماتی که نادرست آورده شده است عبارتند از: (مبارک، بیرونی، خوش‌نوا).
- ۳- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. واژگان (شبه، انابت، مستعجل، تعبیر) نادرست معنی شده‌اند.
- ۴- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. سه واژه‌ی (آذرم، مسطور، غزا) از نظر املائی نادرست آورده شده است.
- ۵- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. واژه‌ی «بخوای» می‌بایست به صورت «بخای» آورده می‌شد. «خاییدن» به معنی «جویدن» می‌باشد.
- ۶- پاسخ گزینه ۲ می‌باشد. دو واژه‌ی (عظیمت و حزیمت) از نظر املائی غلط می‌باشد.
- ۷- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد.
- ۸- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در بیت «د» دلیل بیرون نیامدن فرهاد از کوه بیستون، دوبرابر شدن صدای ناله‌ی عاشقان در کوه پنداشته شده است. در بیت «ج» کلمه‌ی «دستان» به معنی پدر رستم و همچنین مخفف داستان آمده است (معنی اصلی واژه‌ی دستان نیز، داستان یعنی مکر و حيله است، زیرا داستان‌ها خواننده را مسحور خود می‌سازند و از سویی پدر رستم نیز موجودی مکار و مرموز در شاهنامه است). در بیت «الف» گریه‌ی عاشق از ابر بارانزا نیز شدیدتر است. در بیت «ب» واژه‌ی «دم» مجازاً به معنی سخن می‌باشد. در بیت «ه» واژگان «ای دل» و «این ماه» استعاره می‌باشند.

۹- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. در گزینه‌ی یک، تنها سه تشبیه وجود دارد، اما گزینه‌های دیگر دارای چهار تشبیه هستند. تشبیهات ابیات: بیت اول: (خال به دانه) و (زلفین به دام) و (دل به مرغ) / بیت دوم: (لفظ به گل) و (خرد به بستان) و (منطق به بلبل) و (سخن به باغ) / بیت سوم: (بلا به تیر) و (دل به هدف) و (جفا به تیغ) و (جان به سپر) / بیت چهارم: (بناگوش به مه و چراغ و شمع) و (زلف به شب). (البته باید توجه داشت که بیت چهارم یک مشبه و سه مشبه به دارد و در واقع یک تشبیه به شمار می‌آید. والله اعلم بالصواب!)

۱۰- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. در این گزینه، درباره‌ی تنگ‌دهنی معشوق، اغراق شده است. «دندان» به «عقد» تشبیه شده است. «نقطه‌ی موهوم» استعاره از دهان است و واج‌آرایی در صامت‌هایی چون «د» و مصوت‌هایی چون «ا» دیده می‌شود.

۱۱- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. در گزینه‌ی یک، هیچ واژه‌ای ایهام ندارد، البته واژه‌ی «شیرین» ایهام تناسب با «خسرو» دارد. در این گزینه، «لب شیرین» حس‌آمیزی دارد. در بیت دوم، دو واژه‌ی «قصور» و «قصور» به معنی «قصرها» و «کوتاهی‌ها» جناس همسان دارند و با آرایه‌ی حسن تعلیل، دلیل زیبایی برای بی‌ارزش بودن نماز بدون توجه به خداوند آورده شده است. در بیت سوم، واژگان «فَلک» و «مَلک» جناس می‌باشند و در مصراع اول نیز مصوت «ا» سه بار به کار برده شده است و در مصراع دوم نیز صامت «ر» چهار بار آمده است. در بیت چهارم، واژه‌ی «راستی» ایهام تناسب دارد: معنی اصلی آن «به راستی یا در حقیقت» می‌باشد و معنای دوم آن در تناسب با «قامت» و «بالا» آمده است.

۱۲- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در ابیات دیگر، صفت‌های مضاف‌الیه عبارتند از: (هلاکِ جانِ گرامی) و (حقه‌ی رازِ نهران) و (جورِ آن صنم).

۱۳- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در دیگر گزینه‌ها واژگان (طین، خوان، زمان) دارای واژه‌ی هم‌آوا هستند.

۱۴- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. «ناقصان» بدل برای «ما» می‌باشد. «رسوا» مسند است (ما را چگونه مساز؟) «برای این نه بوت» متمم می‌باشد و «کامل عیار» نقش نهادی دارد: عیارِ کاملی برای بوت و وجود ندارد.

۱۵- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. بیت آورده شده در متن، از دو جمله تشکیل شده است که جمله‌ی آغازین تشکیل شده از (نهاد+ مفعول+ فعل) است و جمله‌ی دوم، تشکیل شده از (نهاد+ مفعول+ مسند+ فعل) می‌باشد.

۱۶- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. در گزینه‌ی یک، یک فعل محذوف به قرینه‌ی لفظی وجود دارد: (هر عمل اجری دارد).

۱۷- پاسخ گزینه ۲ می‌باشد. در بیت آورده شده در متن، مقصود شاعر آن است که برای رها شدن از دست انسان‌های دیو سیرت، می‌باید گوشه‌نشین بود. در بیت اول، تأکید بر زیبایی چهره‌ی معشوق است که نه می‌تواند آن را بپوشاند و نه آشکار کند. در بیت سوم سخن از عاشقی است که در دیدار با معشوق، دیوانه شده است و اکنون در فراق به سر می‌برد. در بیت چهارم، سخن از لبِ جانبخش و حیاتبخش معشوق است.

۱۸- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در بیت آورده شده در متن، تأکید بر جان دادن عاشق در راه معشوق با تمام وجود است. در بیت یک، شاعر از عاشقان می‌خواهد که از سختی‌های عشق رویگردان نباشند. در بیت دو، نیز شاعر از عاشق می‌خواهد که از جانب معشوق، روی به سوی دیگر نکند. در بیت سوم، توصیف چهره‌ی زیبای معشوق است.

۱۹- پاسخ گزینه ۱ می‌باشد. در تمامی ابیات دیگر، محتسب، خود، نیز اهل باده‌گساری و شراب پنداشته شده است، اما در بیت اول، شاعر به ساقی، بشارت می‌دهد که خُم او با سنگِ محتسب، شکسته نخواهد شد.

۲۰- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در بیت آورده شده در متن، تأکید بر آن است که صورتِ زیبای ظاهری ارزش چندانی ندارد و می‌باید به دنبال یافتن سیرت زیبا بود، زیرا خصلت‌های خوب درونی ارزش دارند. بیت اول و دوم از این معنا بسیار دور است، اما بیت سوم و چهارم به این معنی نزدیک هستند. در بیت چهارم، صورت زیبا از نظر شاعر ارزشی ندارد، بلکه «آن» که در اینجا خصلت‌های درونی است با ارزش است (البته نظر من این است که سؤال نه تنها برای دانش‌آموزان، بلکه برای استادان هم چالش برانگیز است!)

۲۱- پاسخ گزینه ۲ می‌باشد. در بیت دوم، شاعر، خرقة را نمادِ شریعت دانسته است که برخی از افراد از آن سوءاستفاده می‌کنند. در بیت اول، تکیه‌ی کلام بر بلندهمتی است. در بیت سوم نیز تأکید بر دوری از خودآرایی

و فخر فروشی است. در بیت چهارم، تأکید بر دوری از ریا و رها کردن نفاق است که در تقابل با «گندم نمای جو فروش» می‌باشد.

۲۲- پاسخ گزینه ۴ می‌باشد. در تمامی ابیات آورده شده، سخن از آن است که هیچ‌کس نمی‌تواند زیبایی معشوق را به تصویر کشد، اما در گزینه‌ی چهارم، تصویر معشوق کشیده شده است، حتی ناز معشوق نیز به تصویر درآمده است.

۲۳- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. تأکید بیت آورده شده در متن آن است که زاهدان ظاهرین از عشق بویی نبرده‌اند و از درد عشق بی‌خبرند. بیت اول، هشدار به زاهدان است که خود را بزرگ نپندارند. بیت دوم نیز بر ریاکاری زاهدان و نفاق آنان اشاره دارد. بیت چهارم، به طعنه می‌گوید که زاهد، توبه کرده است و اکنون از ذوق شراب سرمست است، بنابراین در حقیقت باید از زهد توبه کند (حافظ). در بیت سوم، سخن از آن است که پاره کردن جگر از درد عشق برای من آسان است، اما در مقابل نامحرمان وادی عشق، حتی پاره کردن پیراهن نیز دشوار است.

۲۴- پاسخ گزینه ۳ می‌باشد. در بیت آورده شده در متن، سخن از آن است که جهان غدار، با آزادمردان بر سر مهر نیست. در بیت اول، از حسودان مذمت شده است. آنان نمی‌توانند شادی و لبخند عاشقان زخم‌خورده را برتابند. در بیت دوم، شاعر، خواننده را از توجه به ظواهر جهان که روح انسان را به بند می‌کشد، برحذر می‌دارد. در بیت چهارم، شاعر می‌گوید: برای یافتن انسان‌های آزاده، خود را به زحمت می‌فکن، زیرا آنان در خفا به نیکوکاری مشغولند. در بیت سوم، شاعر می‌گوید: زمانه‌ی نامراد، با انسان‌های پست همراه است و آزادگان را از جامعه منزوی می‌کند.

۲۵- پاسخ گزینه ۲ می‌باشد. در بیت آورده شده در متن، سخن از سختی‌های راه عشق رفته است. سختی‌هایی که برای عاشقان، لذتبخش است. در بیت الف، شاعر، هجران معشوق را بر نمی‌تابد. در بیت «د» نیز خاکستر وجود عاشق، چشم زخم وجود معشوق می‌شود. در بیت‌های «ب» و «ج» سخن از راه سخت عشق و عاشقی و رنج‌های آن است. «کعبه» در بیت سوم، مجازاً «عشق» است.

شادکام و پیروز باشید. سید محمد هاشمی